

Motion till riksdagen 2009/10:C492

av **Carina Moberg m.fl. (s)**

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen beslutar att upphäva målen för områdena Bostadsmarknad och Hållbart samhällsbyggande och godkänner det mål som föreslås i motionen.
2. Riksdagens tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett investeringsstöd till byggnation av hyresbostäder.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om insatser för bostäderna i miljonprogrammen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillsättande av en ungdomsbostadssamordnare.
5. Riksdagen beslutar att upphäva målet för området Konsumentpolitik och godkänner det mål och delmål som föreslås i motionen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av utbildning i privatekonomi för unga.
7. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik enligt uppställning:

Anslag i tkr	Regeringens förslag	Anslagsförändring
3:2 Konsumentverket		
<i>Utbildning i privatekonomi</i>	110 432	+3 000
Nytt anslag: Investeringsstöd <i>Investeringsstöd för byggnation av billiga hyresrätter och studentlägenheter</i>	0	+400 000
Nytt anslag: Ungdomsbostadssamordnare <i>Ungdomsbostadssamordnare</i>	0	+1 000
Nytt anslag: Investeringar i miljonprogram <i>Handslag med byggsektorn</i>	0	+10 000

Fel! Okänt namn på

Summa

1 545 695

414 000

I den socialdemokratiska bostadspolitiska kommittémotionen anger vi närmare hur vi vill verka för en social bostadspolitik som ger möjlighet för alla att bo bra på trygga och rättvisa villkor oavsett upplåtelseform. I de två konsumentpolitiska kommittémotionerna lägger Socialdemokraterna fram en rad förslag för hur konsumenternas makt kan öka samt förslag på skärpt regelverk vad gäller exempelvis snabbån. Bostadspolitiken och konsumentpolitiken måste vara såväl ekologiskt, socialt som ekonomiskt hållbar. Därför krävs också statliga insatser på området.

En boendepolitik för social sammanhållning och en bättre miljö

Mot bakgrund av det kraftigt fallande bostadsbyggandet och den stigande arbetslösheten har vi socialdemokrater sedan tidigare föreslagit kraftfulla stimulanser för såväl nyproduktion av bostäder som renovering och klimatinvesteringar i befintligt bestånd. Detta är en politik som skapar jobb samtidigt som viktiga investeringar för att minska energianvändningen i bostadssektorn möjliggörs. Socialdemokraterna anser att sådana stimulanser är fortsatt nödvändiga för att klara jobben och välfärden. Därför föreslås ett kraftfullt investeringsstöd till byggandet av hyresrätter även för kommande år. Vidare fortsätter Socialdemokraterna att definiera innehållet i vår investering i miljonprogrammen – Miljardprogrammet för miljonprogrammet. För att understryka vikten av att på allvar arbeta för att ungdomar och studenter inkluderas i bostadsmarknaden föreslår vi att en ungdomsbostadssamordnare tillsätts.

Därtill menar Socialdemokraterna att målet för bostadspolitiken behöver omformuleras för att bland annat tillföra sociala ambitioner och krav på hållbar boendemiljö.

Nytt mål för bostadspolitiken

Under den moderatledda regeringen har det bostadspolitiska målet omformulerats till två delmål för Bostadsmarknad och Hållbart samhällsbyggande. Målet för Bostadsmarknad har kommit att ersätta det tidigare bostadspolitiska målet. Det nu gällande målet för Bostadsmarknad innebär ”långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven”. Genom målformuleringen avsäger sig regeringen det övergripande ansvaret för bostadspolitiken. Bostadspolitiken har reducerats till ett område där marknaden själv ska råda utan politiskt och samhälleligt inflytande. Lika allvarligt är att det nu gällande målet för Bostadsmarknad saknar centrala formuleringar kring sociala ambitioner om bra

bostäder till rimliga kostnader för alla. Likaså saknas ambitioner om långsiktigt hållbar boendemiljö.

Socialdemokraterna menar tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet att det ska finnas ett mål för bostadspolitiken och att det ska vara tydligt och anpassat efter dagens verklighet. Ett bostadspolitiskt mål med tydliga ambitioner klargör den politiska viljeinriktningen och har en viktig funktion för att precisera behov av insatser och val av politiska verktyg. Ett tydligt mål bidrar även till att de politiska ambitionerna vinner större genomslag då det uppmuntrar och vägleder övriga samhällsaktörer att vidta åtgärder i samma riktning.

Det är helt nödvändigt att omformulera det bostadspolitiska målet. Vi anser att det bostadspolitiska målet i detta skede bör ha följande formulering:

”Alla ska ges förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande och trygg miljö inom långsiktigt hållbara ramar. Boende- och bebyggelsemiljön ska utgå ifrån människors efterfrågan och behov och bidra till jämlika förhållanden och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar. Vid planering, byggande och förvaltning ska en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling vara grund för verksamheten.”

Investeringsstöd för klimatsmarta hyresrätter

Den borgerliga regeringen har fört en politik som huvudsakligen inriktat sig på ett borttagande av stöd för bostadsbyggande. Nu konstaterar regeringen själv att bostadsbyggandet sjunkit och att det ser ut att ligga på fortsatt låg nivå under år 2010. Samtidigt redovisar regeringen att andelen hyresrätter minskat i det svenska bostadsbeståndet.

Trångboddheten är ett allvarligt problem, inte minst i storstadsområdena. Byggandet av hyresrätter har mer än halverats jämfört med snittet för åren 2004–2006. Det låga bostadsbyggandet åren framöver pekar vidare på fortsatt mycket lågt tillskott av hyreslägenheter.

Socialdemokraterna menar att regeringens förda politik har lett till kraftigt minskat bostadsbyggande. Bostadsbristen är tilltagande och kommer att öka de kommande åren i takt med att allt fler ungdomar får behov av egen bostad. Situationen på bostadsmarknaden är alarmerande och riskerar att allvarligt hämma rörligheten på arbetsmarknaden och försvåra för unga att ta sig in på arbetsmarknaden eller påbörja en utbildning.

Statistiken över bostadsproduktionen visar med all önskvärd tydlighet att det krävs statliga investeringar för att stimulera byggande av hyresrätter. Den borgerliga politiken som reducerar bostadspolitiken till en jämvikt på en marknad är ett misslyckande med allvarliga konsekvenser som följd både för jobben och för enskildas möjlighet till bostad.

Redan i samband med riksdagens behandling av budgetpropositionen för 2009 påtalade Socialdemokraterna behovet av investeringsstöd för byggande av hyresrätter. Läget på bostads- och arbetsmarknaden har därefter förvärrats ytterligare. Mot bakgrund av det rådande konjunkturläget är det mycket ange-

Fel! Okänt namn på

läget att stimulera bostadsbyggandet. Det skapar jobb samtidigt som det finns ett stort behov av fler bostäder, inte minst hyresrätter.

Vi vill påbörja en omfattande satsning på ett investeringsstöd som stimulerar byggandet av billiga och miljövänliga hyresbostäder till låga hyror. Till investeringsstödet vill vi koppla krav på att produktionen och driften av nya fastigheter ska vara miljövänlig. Vi föreslår därför att riksdagen anvisar sammanlagt 1,2 miljarder kronor för de kommande tre åren, 2010–2012, för investeringsstöd till hyresrätter.

Upprustning och renovering för fler attraktiva bostadsområden

Det finns ett stort upprustnings- och renoveringsbehov i befintligt bostadsbestånd. Inte minst gäller detta det flerbostadsbestånd som byggdes inom ramen för miljonprogrammet. I ett läge då arbetslösheten stiger kraftigt försitter regeringen chansen att investera i våra mest utsatta bostadsområden, vilket skulle skapa både jobb och ge kraft åt nödvändiga klimatinvesteringar.

Socialdemokraterna vill se fler attraktiva bostadsområden. Det finns bostadsområden där husen förvisso har bra lägenheter med god standard, men området eller stadsdelen i sin helhet har brister. Vi vill ha trygga bostadsområden där människor trivs och där företag vill etablera sig.

Vi behöver en bättre variation där bostäder, affärer, restauranger och arbetsplatser blandas och tillgången till kommunikationer är god. Upprustning, ombyggnad och förnyelse av redan befintliga hus och miljöer måste prioriteras i ord och handling. Vi vill att staten och näringslivet tar ett gemensamt ansvar med kommunsektorn att tillsammans med de boende utveckla miljonprogramsområdena och därmed skapa fler attraktiva bostadsområden.

Socialdemokraterna har sedan tidigare presenterat vårt Miljardprogram för miljonprogrammen. Boendemiljön är så mycket mer än bara den fysiska bostaden och den fysiska planeringen. Miljardprogrammet sträcker sig därför över flera utgiftsområden och innehåller investeringar riktad mot de ungas fritid, skolorna och kontaktpolisens verksamhet. Insatserna ska matchas av insatser av lokala myndigheter, kommuner eller näringsliv. Utformningen av respektive satsning kommer att utvecklas närmare i budgeten inför 2011 och 2012.

Inom utgiftsområde 18 tar vi nu första steget till ett Handslag med byggsektorn genom att 2010 börja med investering i pilotprojekt, erfarenhetsutbyte och forskning om metoder och modeller för att renovera, rusta och utveckla miljonprogrammen. Det finns i dag redan goda exempel, men vi vill se många fler. Vi vill utforma denna investering gemensamt med företrädare för fastighets- och byggbranschen och kommunerna. Programmet ska tillvarata de goda erfarenheter vi har från att utveckla strategiska utvecklingsprogram tillsammans med t.ex. fordonsindustrin. Vi föreslår därför att riksdagen anvi-

sar 10 miljoner årligen perioden 2010 till 2012 – detta under förutsättning att övriga parter matchar statens insatser.

Vidare föreslår Socialdemokraterna tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet ett utvidgat ROT-avdrag som även kommer flerfamiljshus till del. Den rödgröna modellen med ett utvidgat ROT-stöd omfattar därmed miljonprogramsområdena och innebär att nödvändiga renoveringar kan tidigareläggas. Ett sådant ROT-avdrag skapar 15 000 jobb och innebär en unik möjlighet att påbörja omfattande renoveringar och klimatinvesteringar i flerfamiljshus.

Ungdomsbostadssamordnare

Bostadsbristen drabbar unga och unga studerande hårt. I takt med lågkonjunktur, växande arbetslöshet och stora ungdomskullar är tillströmningen av studenter till landets högskolor rekordstor. Samtidigt har byggandet av studentbostäder mer än halverats under de senaste åren, och antalet högskolekommuner som har brist på studentbostäder ökar. I närmare hälften av alla Sveriges kommuner råder brist på bostäder för ungdomar.

Regeringens bostadspolitik har havererat. De stora förlorarna är ungdomarna. De så kallade kommunala hyresgarantierna har inte kommit de unga till del. Syftet med hyresgarantin är att kommunerna ska kunna hjälpa fler människor att etablera sig på bostadsmarknaden genom att utjämna skillnaden i ekonomisk risk mellan olika presumtiva hyresgäster för fastighetsägaren. Hyresgarantin syftar till att ge hyresvärden mod att i en valsituation våga välja en person med lägre eller osäkrare inkomst. Staten lämnar ett bidrag för de garantier som kommunerna utfärdar. Under de dryga två år som de kommunala hyresgarantierna funnits har 34 ungdomar i åldern 18–24 år fått stöd genom en hyresgaranti.¹ BKN konstaterar att för att hyresgarantierna ska vara verkningfulla för ungdomar och andra som har betalningsförmåga men ändå inte lyckas få ett förstahandskontrakt krävs att kommunerna tar sig an hushåll som de idag inte har någon kontakt med. Socialdemokraterna anser att hyresgarantier för ungdomar är ett viktigt stöd för unga i deras första kontakt med bostadsmarknaden. Det är därför mycket bekymmersamt att så få garantier kommit unga till del. Regeringens passiva inställning till de ungas bostadssituation är mycket beklaglig.

Socialdemokraterna föreslår att en ungdomsbostadssamordnare tillsätts. Ungdomsbostadssamordnarens arbete ska syfta till att kartlägga de olika hindren för ungdomar och unga studenter att skaffa sig ett eget boende och även belysa hur kommunerna lever upp till sitt ansvar för bostadsförsörjningen och hur de använder de egna bostadsföretagen för att stödja ungdomars inträde på bostadsmarknaden. Samordnaren ska även kartlägga och sprida kunskap om initiativ som varit framgångsrika ur de bostadssökandes perspektiv.

¹ Källa: <http://www.bkn.se/Om-bkn/BKN-i-siffor/Hyresgarantier-statistik/>

Fel! Okänt namn på

Samordnaren ska vidare se över behovet av nationell övergripande information om lediga bostäder och överväga i vilken form en sådan tjänst kan utföras. För att underlätta ungdomars tillträde till äldre och billigare bostäder i det befintliga bostadsbeståndet ska samordnaren se över vilka insatser som kan stimulera omflyttning och få i gång flyttkedjor. Även problem på andrahandsmarknaden bör ingå som viktiga delar i ungdomsbostadssamordnarens arbete. Om samordnaren så finner lämpligt bör arbetet kunna övergå i tillsättandet av en ungdomsboendedelegation.

Vi vill föreslå att riksdagen anvisar 1 miljon kronor år 2010, därefter 1 miljon kronor år 2011 och ytterligare 1 miljon kronor för 2012.

En hållbar konsumentpolitik

Under den borgerliga regeringen har det konsumentpolitiska målet omformulerats. Det nu gällande målet lyder ”Konsumenterna har makt och möjlighet att göra aktiva val”. Något delmål som visar politiska ambitioner om hållbar konsumtion lyser med sin frånvaro. Trots att våra konsumtionsmönster är en avgörande fråga för ett hållbart samhälle saknas således ett hållbarhetsmål för konsumentpolitiken. Då den moderatstyrda regeringen aktivt tagit bort sådana formuleringar kan detta inte tolkas på annat sätt än att regeringen motsätter sig tanken att koppla samman konsumtion med miljö. Detta visar på både bristande kunskaper hos regeringen och ett lågt engagemang för en hållbar konsumtion. Det är en oansvarig politik för framtiden.

Vidare saknas formuleringar som belyser olika människors förutsättningar att göra medvetna och aktiva val. Vad de ”aktiva val” som nämns i målet ska syfta till utelämnas dessutom helt från regeringens sida.

Socialdemokraterna menar att målet för konsumentpolitiken måste utvecklas. Ett konsumentpolitiskt mål med tydliga ambitioner klagör den politiska viljeinriktningen och har en viktig funktion för att precisera behov av insatser, lagstiftning eller andra åtgärder. Ett tydligt mål bidrar även till att de politiska ambitionerna vinner större genomslag då det uppmuntrar och vägleder övriga samhällsaktörer att vidta åtgärder i samma riktning.

Socialdemokraterna anser att det är helt nödvändigt att utgå från det tidigare konsumentpolitiska målet.

Förslag till mål:

- ? Trygga konsumenter som handlar hållbart.
- ? Förslag till delmål: Konsumentskyddet är på en hög nivå och tillgängligt för alla.
- ? Medvetna och kunniga konsumenter hushållar med egna och gemensamma resurser.
- ? Producenter och övriga näringsidkare tar sitt ansvar gentemot konsumenterna.

Investering i kunskap om privatekonomi

Problem med överskuldssättning drabbar allt fler. Speciellt utsatta är de unga som utsätts för stor konsumtionspåverkan samtidigt som den egna ekonomin vanligtvis är starkt begränsad. Snabblånen har ökat kraftigt under de senaste åren.

Kronofogden beskriver sms-lånen som ”en motorväg in i skuldfällan för hela svenska befolkningen”. Sedan 2006 har över 80 000 ärenden kommit in till kronofogden om obetalda skulder. Antalet ärende ökar kraftigt varje år och ungdomarna är fortfarande överrepresenterade när det gäller obetalda sms-lån, även om låneskulder ökar kraftigare i andra åldersgrupper.

Att dra på sig betalningsanmärkning i unga år är förödande för möjligheter att i framtiden hyra bostad, teckna telefonabonnemang eller ta angelägna lån för exempelvis bostad eller bil. Socialdemokraterna anser att det är nödvändigt att öka ungdomars kunskap och förståelse för privatekonomiska frågor. Det gäller inte minst förståelse för hur lån och krediter fungerar och möjligheten att kunna bilda sig en uppfattning om olika avtalsvillkor och dess konsekvenser för den egna ekonomin. För detta ändamål föreslår vi att riksdagen anvisar till anslag 3:2 Konsumentverket 3 miljoner kronor år 2010, därefter 3 miljoner kronor år 2011 och ytterligare 3 miljoner kronor för 2012.

Utbildning är ett viktigt instrument för att komma till rätta med överskuldssättning. Det behövs resurser till detta. Men det behövs även skärpt lagstiftning och utökad tillsyn. Vi socialdemokrater lägger fram sådana förslag i vår kommittémotion om sms-lån och andra snabblån.

Stockholm den 6 oktober 2009

Carina Moberg (s)

Johan Löfstrand (s)

Gunnar Sandberg (s)

Fredrik Lundh (s)

Börje Vestlund (s)

Eva Sonidsson (s)

Christina Oskarsson (s)

Kristina Zakrisson (s)

Rose-Marie Carlsson (s)